

ЗА РУБЕЖЕМ

УДК 81'246.3(430)

DOI 10.25128/2415-3605.18.2.17

ЛАРИСА КУПЧИК

ORCID ID: 0000-0002-8544-0931

l.y.kupchuk@nuwm.edu.ua

кандидат педагогічних наук, старший викладач

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, вул. Соборна, 11

ТЕТЯНА КРУТЬКО

t.v.krutko@nuwm.edu.ua

кандидат філологічних наук, доцент

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, вул. Соборна, 11

ОРГАНІЗАЦІЯ НЕПЕРЕРВНОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СИСТЕМІ ШКІЛЬНОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ У ШВЕЙЦАРСЬКІЙ КОНФЕДЕРАЦІЇ

*Відзначено актуальність проблеми організації неперервності вивчення іноземних мов у Швейцарії. Представлено модель Загальношвейцарської мовної концепції як наслідок проведених реформ задля гармонізації мовної освіти у мультилінгвальній країні з метою розширення мовної палітри й інтегрування англійської мови як *lingua franca* у шкільний курикулум. Розглянуто ключові пункти розвитку іноземної освіти, зокрема сприяння вивченню мови навчання, рідної мови, раннього вивчення іноземних мов, горизонтальній і вертикальній узгодженості. Вказано шляхи їх імплементації, які передбачають вивчення змісту засобами іноземних мов, що реалізується через білінгвальні програми (метод CLIL, імерсійні форми навчання). Наголошено на необхідності уведення акредитованих варіантів Європейського мовного портфоліо у шкільну мовну освіту і розроблення освітніх стандартів з іноземних мов на основі Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, які сприяють мобільності школярів та визнанню лінгвальних компетентностей в школі та за її межами. Актуалізовано принцип усвідомленого вивчення мов, який є основою формування мультилінгвальної і мультикультурної особистості, здатної до самостійного вивчення іноземних мов упродовж життя, сприяє розвитку вторинної мовної особистості, готової до діалогу культур в різних лінгвальних ситуаціях, і передбачає поєднання власного лінгвокультурного досвіду з урахуванням іншого мовного коду та інших норм соціальної поведінки, що позитивно впливає на розвиток толерантного суспільства в умовах світових глобалізаційних тенденцій.*

Ключові слова: мовна освіта, іноземна освіта, іноземна мова, неперервність, наскрізний мовний курикулум.

ЛАРИСА КУПЧИК

кандидат педагогических наук, старший преподаватель

Национальный университет водного хозяйства и природопользования
г. Ровно, ул. Соборная, 11

ТАТЬЯНА КРУТЬКО

кандидат филологических наук, доцент

Национальный университет водного хозяйства и природопользования
г. Ровно, ул. Соборная, 11

ОРГАНИЗАЦИЯ НЕПРЕРЫВНОСТИ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В СИСТЕМЕ ШКОЛЬНОГО ЯЗЫКОВОГО ОБРАЗОВАНИЯ У ШВЕЙЦАРСКОЙ КОНФЕДЕРАЦИИ

Актуализировано проблему организации непрерывности изучения иностранных языков в Швейцарии. Продемонстрировано модель Общешвейцарской языковой концепции как результат проведенных реформ с целью гармонизации языкового образования в официально квадрилигвальной стране и расширения языковой палитры и интегрирования английского языка как современной lingua franca в школьный curriculum. Выделены ключевые пункты развития иноязычного образования, в частности, содействие в овладении языком обучения, родным языком, раннего изучения иностранных языков, горизонтальной и вертикальной согласованности. Определены пути их имплементации, которые предвидят изучение содержания посредством иностранных языков, что реализуют через билингвальные программы (метод CLIL, иммерсионные формы обучения). Определена необходимость в интегрировании аккредитированных моделей Европейского языкового портфолио в школьное язычное образование и разработке образовательных стандартов с иностранных языков в контексте Общеввропейских рекомендаций по языковому образованию, которые содействуют мобильности школьников и определению лингвальных компетентностей в школе и за её пределами. Актуализировано принцип осведомленного изучения языков как основу формирования мультилингвальной и мультикультурной личности, способной к самостоятельному изучению иностранных языков на протяжении всей жизни, который содействует формированию вторичной языковой личности, готовой к диалогу культур в разных лингвальных ситуациях и предвидит соединение собственного лингвокультурного опыта с учетом другого языкового кода и других норм социального поведения, что позитивно воздействует на развитие толерантного общества в условиях световых глобализационных тенденций.

Ключевые слова: языковое образование, иноязычное образование, иностранный язык, непрерывность, сквозной языковой curriculum.

LARYSA KUPCHYK

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer
National University of Water and Environmental Engineering
Rivne, 11 Soborna St.

TETIANA KRUTKO

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor
National University of Water and Environmental Engineering
Rivne, 11 Soborna St.

ORGANIZING FOREIGN LANGUAGES LEARNING CONTINUITY WITHIN LANGUAGE EDUCATION IN THE SWISS CONFEDERATION

The article reveals the problem of foreign languages learning continuity within language education in Switzerland. The model of school Swiss plurilingual school curriculum as a result of reforms undertaken to harmonize the language education in officially quadrilingual country is analyzed. Its aim is to increase the language repertoire and integrate the English language as a contemporary lingua franca in school curriculum. The key issues of foreign language education are stressed, namely to foster learning of mother tongue and the language of instruction, early foreign languages learning, horizontal and vertical consistency within the language education in Switzerland. The ways of their implementation are named. They include learning of the content of non-language subjects by means of foreign languages through bilingual programmes (CLIL-method, immersive forms of learning). There has been defined the necessity to integrate the accredited models of European language portfolio into school language education and to develop educational standards for foreign languages learning based on European framework of reference for languages. It stipulates the mobility of schoolchildren and acceptance of lingual competencies in and outside the school, in and outside the cantons and the country. Besides, it requires the ability of foreign language teachers to use new forms of tests and new system of assessment that are based on educational standards. These requirements result in transformational processes on meta-, meso- and macro-levels of education. It is stated that the principal of language awareness has to be considered in the process of school foreign languages learning. It is defined as a basis to form multilingual and multicultural personality that is capable of self-dependent life-long learning of foreign languages. It also fosters the development of secondary linguistic personality that is able to hold dialogue

between cultures in different lingual situations. It implies the combination of own linguistic and cultural experience with the integration of different lingual code and different norms of social behavior, which positively influences the development of tolerant society in modern interconnected globalized world.

Keywords: *language education, foreign languages education, foreign language, continuity, plurilingual whole school curriculum.*

Намагання України інтегруватися з європейським освітнім простором посилює потребу в якісному вивченні іноземних мов (ІМ) задля конкурентоспроможності її громадян на освітньому та трудовому ринках і їхньої швидкої інтеграції й адаптації в глобалізованому суспільстві. Якісні знання ІМ є можливими завдяки ефективній організації мовної освіти у школі, одне із завдань якої – сформувати у випускників стійку мотивацію до вивчення ІМ протягом життя. Це стимулює потребу в реформуванні іншомовної освіти в системі мовної освіти України в контексті трансформаційних змін, що відбуваються у прогресивному європейському просторі. Вивчення досвіду багатомовних країн Європи в сфері організації шкільної мовної освіти уможливить підвищення якості її організації у вітчизняних закладах освіти. Наслідком поточного реформування мовної освіти як закордоном, так і в Україні є забезпечення неперервності навчання ІМ, адже цілісність і наступність навчального-виховного процесу в сфері мовної освіти є важливою передумовою успішного вивчення ІМ і формування навичок вивчення іноземних мов упродовж життя.

Швейцарська Конфедерація як чотиримовна країна, офіційними мовами якої є німецька, французька, італійська та ретороманська, незважаючи на бурхливі дискусії щодо вивчення двох ІМ уже у початковій школі, навчання у якій триває шість років, демонструє високі результати: середньостатистичний швейцарець володіє двома ІМ.

Мета статті полягає у визначенні шляхів формування неперервності іншомовної освіти у середніх навчальних закладах Швейцарії в умовах багатомовності, що передбачає інтегрування англійської мови в обов'язковий шкільний курикулум і створення можливостей для диверсифікації шкільної іншомовної пропозиції.

Формування неперервності в іншомовній освіті відображено в працях вітчизняних та зарубіжних учених і педагогів: А. Богуш, Н. Бориско, С. Ніколаєва, В. Редько, М. Бухер, С. Гуттерлі, Е. Зауер, Р. Келлер-Боллінгер, В. Саудан та ін. Проте, на нашу думку, недостатньо вивченим залишається досвід організації неперервності іншомовної освіти у мультинаціональних європейських країнах, що дозволить екстраполювати їх позитивний досвід у процесі формування наскрізного мовного курикулуму у вітчизняній освіті. Шляхи організації неперервності шкільної мовної освіти у європейському просторі досліджували В. Гаманюк [1], Н. Жданова [1], Л. Купчик [2] та ін.

Головна мета сучасної іншомовної освіти на всіх етапах навчання полягає у компетентісно орієнтованому, комунікативному, діяльнісно- та змістоорієнтованому вивченні мов. Реалізація комунікативного підходу передбачає відхід від мовної правильності. Вивчення мов розпочинається на рецептивному рівні із подальшим переходом до формування продуктивних навичок і рефлексивних умінь. Акцент в процесі вивчення мови падає не на перфекцію, а на вільне, гнучке використання мови, в основі чого – формування відсутності страху зробити помилку, зняття комунікативних бар'єрів, що сприяє формуванню індивідуальної функціональної багатомовності [2, с. 122].

Наступність іншомовної освіти створюється через певні заходи. Передусім – це володіння мовою навчання, що впливає на успішне вивчення будь-якого предмета, оскільки мова є засобом мислення, навчання і порозуміння. Швейцарська дослідниця С. Гуттерлі зазначає, що мова навчання – «не гомогенний конструкт, а конгломерат існуючої великої кількості варіантів, діалектів і стилів, які знайшли своє місце у класі і які потрібно враховувати, розуміти й рефлексувати. Прикладами таких є медіальна диглосія у німецькомовній Швейцарії, професійно-орієнтована мова чи нові форми спілкування в контексті нових медіа» [7, с. 93].

Досліджуючи розвиток змісту іншомовної освіти у Швейцарії, визначили інтегровану структуру іншомовної комунікативної компетентності, основою для якої є рідна мова. Вивчення рідної мови для дітей мігрантів вважається необхідною інвестицією в їхню багатомовну компетентність, що позитивно впливає на розвиток суспільства за умови збереження ними рідної мови і культури після завершення навчання у школі. Курси рідної мови та культури у Швейцарії діють ще з 30-х років ХХ ст., коли політичні біженці з Італії

організували для своїх дітей у швейцарських містах курси італійської мови. У 1966 р. такі курси дозволили проводити у приміщеннях школи, а з 1980-х років – організувати курси для дітей усіх мовних груп. У мовному розпорядженні від 04 червня 2010 р. у статті 11 конкретизовано, що Конфедерація дотуватиме кантони задля сприяння інтеграції занять з рідної мови і культури, підвищення кваліфікації учителів, розробки навчальних матеріалів [6, с. 12].

Так, для успішного неперервного розвитку особистості необхідною є індивідуальна багатомовність, яка, разом з володінням мовою навчання, передбачає знання і неперервний розвиток рідної мови як частини багатомовного репертуару індивіда, його мовно-культурної біографії та ідентичності. Діяльність педагога не повинна обмежуватися переданням попередньо визначених знань (як правила чи факти), а інтегрувати наявне соціальне, культурне й етнічне розмаїття школярів на мовних предметах.

З 90-х років ХХ ст. мовні програми для дітей мігрантів, зауважує Р. Фретц, пропонують культурні центри відповідних країн. Крім того, вчителі чи носії мови організують такі мовні курси в другій половині дня [5, с. 75]. До вчителів мовних курсів, цільовою аудиторією яких є діти мігрантів, висувають певні вимоги, а саме: знання місцевої мови на рівні В1 згідно з Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти (ЗЄР), бути обізнаними з швейцарською системою суспільних та правових цінностей і могли передавати, за потреби, ці знання своїм учням-іноземцям. Школа також повинна сприяти відвідуванню мовних курсів; координувати мовні курси з обов'язковими уроками; сприяти інтеграції вчителів курсів з колективом школи; використовувати мови мігрантів на мовних заняттях; інтегрувати уроки мов мігрантів і розширювати мовний курикулум; фінансувати (за потреби) учителів курсів; контролювати/ супроводжувати мовні курси в рамках здійснення регулярного контролю за шкільною освітою. У містах Базель, Берн, Генф і Цюрих з великим скупченням мігрантів такі мовні курси тривають уже впродовж тривалого періоду і є дуже популярними, а класні керівники можуть навіть записувати своїх учнів на такі курси [7, с.103–105].

Власне, як зауважують вітчизняні науковці [1], наскрізний мовний курикулум є питанням дискусій в освітніх колах Європи уже з 2005 р. задля впровадження концепції багатомовності на рівні загальної освіти, щоб поєднати наявну індивідуальну багатомовність громадян з інституційною мовною освітою [1, с. 235]. У цьому напрямку інтенсифікував свою діяльність Європейський Союз шляхом розроблення наскрізного мовного курикулуму у Центрі сучасних мов у м. Грац (Австрія) в рамках проекту PlurCur – Plurilingual whole school curricula (координатор – Б. Хуфайзен) впродовж 2012–2015 рр. Проект випробовували у ряді шкіл різних європейських країн (Австрія, Естонія, Італія, Литва, Німеччина, Чехія, Франція). Його мета – розкрити можливі шляхи інтеграції більшої кількості ІМ разом з превалюючою англійською у шкільний курикулум, серед яких названо вивчення немовних предметів засобами ІМ й інтегрування класичних мов (грецької, латинської) і мов мігрантів.

Водночас прототипом нині обговорюваного наскрізного мовного курикулуму можна назвати запропоновану у Швейцарії ще у 2003 р. Загальну концепцію мовної освіти (Gesamtsprachenkonzept) (таблиця 1), яка є результатом освітніх реформ, розпочатих у 1998 р. Поштовхом до реформування мовної освіти в цій країні, напевне, слугувала велика кількість мігрантів. А вже у 2004 р. у кантоні Базельштадт проживали 28 % іноземців [3, с. 28], а школярі розмовляли 58 різними мовами [3, с. 30]. Як бачимо з таблиці 1, Загальна концепція мовної освіти у кантоні Базель побудована на ідеї інтеграції та ранньому вивченні німецької як другої мови та передбачає безперервне вивчення різних мов, у т. ч. мов мігрантів (на відміну від інших кантонів країни), упродовж навчання у школі.

ЗА РУБЕЖЕМ

Інші мови			як предмети поглибленого вивчення: іспанська, італійська, латинська, грецька / як вибіркові предмети: російська, китайська, японська, іврит
Італійська мова		як ВП	як вибірковий предмет чи предмет поглибленого вивчення (в гімназії) як перша іноземна мова замість французької (у гімназії)
Латинська мова		як вибірковий предмет (ВП)	різні варіанти (на етапі обговорення)
Англійська мова		друга іноземна мова як обов'язковий предмет	як обов'язковий предмет можливість переходу на інші предмети мовного шклу: німецьку мову, німецьку мову як другу
Французька мова		перша іноземна мова як обов'язковий предмет	як обов'язковий предмет можливість переходу на інші предмети мовного шклу: німецьку мову, німецьку мову як другу, або італійську (в гімназії)

Німецька мова	у формі доповнення / реалізується через курс «Німецька як друга мова»											
мови країн походження дітей мігрантів	постійно при вивченні предмета «Рідна мова і культура»										як альтернативу предмету поглибленого вивчення (в гімназії) / як вибірковий предмет / з можливістю отримати сертифікат	
альтернативні методи	постійно, з різними профілями у різних класах: обмін класами, вчителями, білінгвальні та іммерсійні програми, мовні потяги											
принципи мовного усвідомлення / language awareness	неперервний, з різними акцентами у різних класах з різними профілями											
Рік навчання	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Перенесення вивчення ІМ на більш ранній етап у Швейцарії, а саме: першої іноземної – з 3 класу і другої – з 5 класу початкової школи, спричинило появу нових лінгводидактичних підходів, які вирізняються вертикальною та горизонтальною узгодженістю і сприяють формуванню наступності в іншомовній освіті. Вони стосуються передусім проблемних перехідних ланок навчання: початкова школа → середня школа; середня школа → професійна освіта/гімназія; гімназія → вища школа. На рівні кантонів розробляють проекти для вдосконалення навчання ІМ. У «Новій концепції: іншомовна освіта» [10] визначено раннє вивчення ІМ і формування вертикальної й горизонтальної узгодженості як ключові елементи розвитку іншомовної освіти.

Згідно з загальноєвропейською традицією раннього вивчення ІМ, за результатами європейських порівняльних студій, Швейцарію відносять до лідерів у сфері іншомовної освіти, чому сприяє висока мотивація до вивчення ІМ. Крім того, рання іншомовна освіта пропонує рівні можливості вивчення ІМ та, з педагогічної точки зору, уможлиблює ранню сенсibilізацію лінгвального розмаїття. Рання іншомовна освіта не лише означає подовження тривалості

вивчення іноземних мов, а й потребує узгодження методики викладання ІМ з віковими фізіологічними і психологічними особливостями учнів, оскільки збільшилися кількісні показники вивчення мов, що сприяє розвитку вторинної мовної особистості, готової до діалогу культур в різних лінгвальних ситуаціях, і передбачає поєднання власного лінгвокультурного досвіду з урахуванням іншого мовного коду та інших норм соціальної поведінки.

З метою забезпечення вертикальної узгодженості важливим і дієвим засобом вважають умілу й усвідомлену організацію перехідних етапів навчання. Критичним у шкільній іншомовній освіті є перехід з початкової до середньої школи, оскільки заняття часто будувалися так, ніби у початковій школі ІМ взагалі не вивчалися. Нині, як зауважують учені-педагогі з центральної Швейцарії, «ми не можемо дозволити собі починати заново», тому «повинні економно поводитися з цінним добробутом на ймення «навчальний час» [9, с. 46]. Дієвим засобом організації вертикальної узгодженості вони вбачають взаємовідвідування уроків з метою «створення усвідомлення у вивченні мов як континууму» [9, с. 46] і вказують на те, що «вчителі обох ланок (початкової і середньої) спільно несуть відповідальність за неперервний розвиток іншомовних компетентностей, особливо на перехідних етапах» [9, с. 46], оскільки іншомовна освіта у середній ланці повинна базуватися на знаннях, отриманих у початковій школі.

Одночасно з позитивами розвитку мовної освіти, у Швейцарії можна побачити і певні недоліки. Так, одним з них є відсутність обов'язкового відвідування дитячого садка, де розвивається й удосконалюється усне мовлення, відбувається знайомство з літературною нормою мови, що є корисним для дітей з міграційним минулим. Як приклад європейської країни, яка є лідером за результатами учнівського оцінювання PISA, називають Фінляндію, де діє правило обов'язкового відвідування дитячого садка перед початком навчання у школі.

Важливими інструментами забезпечення неперервності вивчення мов, особливо на перехідних етапах, є ЗЕР та Європейське мовне портфоліо (ЄМП). ЗЕР пропонує вертикальну узгодженість стосовно формування багатомовності, оскільки мови і культури розглядаються не розмежовано, а як складники багатомовної компетентності, яку можна розвивати протягом усього життя. З метою узагальнення вимог до іншомовної освіти та її кращої координації у старшій школі Конференція директорів кантональних органів народної освіти (КДНО) вбачає доречним і дієвим запровадження ЄМП, яке уможливило поєднати актуальний рівень індивідуального досвіду вивчення мов з міжкультурним досвідом, документує особисту лінгвальну історію й супроводжує індивідуальні процеси вивчення мов в школі та за її межами.

У Швейцарії розроблено й акредитовано три рівні ЄМП (табл. 2). Вони є доступним чотирма офіційними мовами країни та частково містять англійський переклад у заголовках, текстах і брошурах з використання та в мовному паспорті.

Таблиця 2

Європейське мовне портфоліо: моделі й акредитаційні номери

Акредитаційний номер	Модель ЄМП
1.2000 Швейцарія	модель для молоді та дорослих
67.2005 Швейцарія	модель для учнів нижчої ланки середньої школи, розроблена Конференцією директорів департаментів освіти кантонів й оновлена у 2007 р.
95.2008 Швейцарія	модель для учнів початкової школи віком 7–11 років (включаючи Portfolino для дітей віком 4–7 років), розроблена Конференцією директорів департаментів освіти кантонів

Інтегрування усіх трьох ЄМП уможливило формування неперервності індивідуального навчального процесу та координування іншомовної освіти впродовж усього навчання. Зрештою, його запропоновано використовувати у поєднанні з відповідними підручниками з іноземних мов, з метою узгодженості навчального планування ЄМП з конкретними змістовими контекстами.

ЗЕР, як вагомий європейський індикатор комунікативних іншомовних компетентностей, слугували трампліном для розробки освітніх стандартів з ІМ, що гарантують реалізацію вертикальної узгодженості. На їх основі в рамках Загальношвейцарського проекту «Міжкантональна домовленість про гармонізацію обов'язкової школи» (HarmoS –

Interkantonale Vereinbarung über die Harmonisierung der obligatorischen Schule) для удосконалення мовної освіти КДНО розробила компетентнісну модель іншомовної освіти та обов'язковий базовий стандарт на кінець шостого і дев'ятого років навчання, які є перехідними етапами у школі Швейцарії. Їх метою є створення прозорості в процесі досягнення комунікативних та мовних цілей. Проект HarmoS загалом передбачає загальношвейцарську гармонізацію центральних наріжних етапів обов'язкової школи, а саме: шкільний вік, базова школа, тривалість і цілі освітніх ланок, перехід з однієї ланки на іншу та визнання отриманих результатів навчання при переході на вищу ланку. Сучасні навчальні плани з ІМ у Швейцарії, за твердженням Р. Келлер-Боллінгер, спрямовані на уможливлення «порівняння мовних компетентностей як в різних школах і її ланках, так і за межами кантонів і країни. Це сприяє перетворенням не лише на мета-, а й на мезо- та макрорівнях системи освіти, що вимагає від учителів обізнаності з новими формами тестів і системи оцінювання, які ґрунтуються на державних освітніх стандартах» [8, с. 57–58].

Горизонтальна узгодженість є важливим потенціалом для оптимізації ефективності іншомовної освіти, оскільки охоплює системне поєднання ще до сьогодні часто розмежованих навчальних сфер на одному етапі навчання і передбачає узгодженість плану, навчальних матеріалів й інструментів оцінювання, між мовами, мовними і немовними предметами, шкільним і позашкільним навчанням, навчальним змістом і мовними засобами. В рамках горизонтальної дидактичної узгодженості можна виокремити такі засоби її досягнення: стратегії навчання, що об'єднують мови, усвідомлення мов і культур (language awareness), діяльнісно-орієнтована іншомовна освіта й інтегроване вивчення мови та змісту, що реалізується через білінгвальну освіту, метод CLIL (Content and Language Integrated Learning – інтегроване вивчення змісту та мови) та імерсійні форми навчання.

Як бачимо, іншомовна освіта Швейцарії вирізняє формування неперервності й наступності у шкільному контексті як інтегральний засіб формування функціональної індивідуальної багатомовності випускників шкіл. При цьому виокремлено певні підходи, які уможливають оволодіння учнями стратегіями навчання мовам протягом життя, чому сприяють раннє вивчення ІМ, горизонтальна й вертикальна узгодженість в межах і за межами школи в розрізі мовної освіти.

У подальших розвідках варто зосередити увагу на аналізі ефективних методів вивчення ІМ в умовах неперервної мовної освіти та оптимального інструментарію оцінювання рівня володіння ІМ в європейських країнах та виокремити шляхи їхньої реалізації в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаманюк В. А. Модель наскрізного мовного курикулуму (Gesamtsprachencurriculum) у освіті ЄС / В. А. Гаманюк, Н. С. Жданова // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. – 2015. – Вип. 12. – С. 233–241.
2. Купчик Л. Використання позитивного досвіду німецькомовних країн у реформуванні системи шкільної іншомовної освіти України / Л. Купчик // Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал. – Дрогобич, 2016. – С. 120–124.
3. Bollhalder S. Basel ist stolz auf seine Sprachenvielfalt / S. Bollhalder. – *Babylonia. Zeitschrift für Sprachunterricht und Sprachenlernen*. – 2004. – 41. – S. 28–31.
4. Erziehungsdepartement des Kantons Basel-Stadt. Gesamtsprachenkonzept für die Schulen Basel-Stadt. Bericht der Reflexionsgruppe. – März, 2003. – Mode of access: file:///C:/Users/Admin/Downloads/gesamtsprachenkonzept-basel-stadt.pdf.
5. Fretz R. Early Language Learning in Switzerland / R. Fretz // *An Early Start: Young Learners and Modern Languages in Europe and beyond* / H. Curtain, M. Nikolov (Eds.). – Graz: ECML, 1999. – P. 71–78. – Mode of access: file:///C:/Users/Admin/Dowloads/eralystart.pdf.
6. Giudici A. Unterricht in heimatlicher Sprache und Kultur. Eine Auswahl guter Praxis in der Schweiz / A. Giudici, R. Bühlmann. – Bern: EDK, 2014. – 102 S.
7. Hutterli S. Koordination des Sprachunterrichts in der Schweiz. Aktueller Stand – Entwicklungen – Ausblick / S. Hutterli. – Bern: Generalsekretariat, 2012. – 231 S.
8. Keller-Bollinger R. Englischunterricht im Spannungsfeld von Referenzniveaus und Bildungsstandards / R. Keller-Bollinger // *Babylonia. Zeitschrift für Sprachunterricht und Sprachenlernen*. – 2007. – 04. – S. 57–61.
9. Kohärenz Primarstufe – Sekundarstufe I im Fachbereich Englisch / [Verf. M. Bucher]. – Luzern: BKZ, 16. Oktober 2012. – 46 S. Mode of access: http://www.sprachunterricht.ch/sites/default/files/Kohaerenz%20PS-Sek%20I%20im%20Fachbereich%20Englisch_Version%20New%20Inspiration_2012-10-16.pdf.

10. Saudan V. Ursache Zukunft: Die Neukonzeption des Fremdsprachenunterrichts und ihre Auswirkungen auf die Lehrerinnen- und Lehrerbildung / V. Saudan // Beiträge zur Lehrerbildung. – 2007. – 25(2). – S. 214–222. Mode of access: file:///C:/Users/Admin/Downloads/BLZ_2007_2_214-222%20(1).pdf.

REFERENCES

1. Hamanyuk V. A., Zhdanova N. S. Model naskriznoho movnoho curriculumu (Gesamtsprachencurriculum) v osviti ES [Model through language education curriculum (Gesamtsprachencurriculum) in the EU], Philolohichni studii. Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu, 2015, vol. 12, pp. 233–241.
2. Kupchuk L. Vykorystannya pozytyvnoho dosvodu nimetskomovnyh krayin u reformuvanni systemy shkilnoyi inshomovnoyi osvity Ukrainy [Using the positive experiences of German-speaking countries in reforming the system of Ukrainian foreign language education at school], Youth & Market, Drohobych, 2016, No. 4, pp. 120–124.
3. Bollhalder S. Basel ist stolz auf seine Sprachenvielfalt / S. Bollhalder. – Babylonia. Zeitschrift für Sprachunterricht und Sprachenlernen. – 2004. – 41. – S. 28–31.
4. Erziehungsdepartment des Kantons Basel-Stadt. Gesamtsprachenkonzept für die Schulen Basel-Stadt. Bericht der Reflexionsgruppe. – März, 2003. – Mode of access: file:///C:/Users/Admin/Downloads/gesamtsprachenkonzept-basel-stadt.pdf
5. Fretz R. Early Language Learning in Switzerland / Regine Fretz // An Early Start: Young Learners and Modern Languages in Europe and beyond / H. Curtain, M. Nikolov (Eds.). – Graz: ECML, 1999. – P. 71–78. – Mode of access: file:///C:/Users/Admin/Downloads/eralystart.pdf.
6. Giudici A. Unterricht in heimatlicher Sprache und Kultur. Eine Auswahl guter Praxis in der Schweiz / A. Giudici, R. Bühlmann. – Bern: EDK, 2014. – 102 S.
7. Hutterli S. Koordination des Sprachunterrichts in der Schweiz. Aktueller Stand – Entwicklungen – Ausblick / S. Hutterli. – Bern: Generalsekretariat, 2012. – 231 S.
8. Keller-Bollinger R. Englischunterricht im Spannungsfeld von Referenzniveaus und Bildungsstandards / Ruth Keller-Bollinger // Babylonia. Zeitschrift für Sprachunterricht und Sprachenlernen. – 2007. – 04. – S. 57–61.
9. Kohärenz Primarstufe – Sekundarstufe I im Fachbereich Englisch / [Verf. M. Bucher]. – Luzern: BKZ, 16. Oktober 2012. – 46 S. – Mode of access: http://www.sprachenunterricht.ch/sites/default/files/Kohaerenz%20PS-Sek%20Iim%20Fachbereich%20Englisch_Version%20New%20Inspiration_2012-10-16.pdf.
10. Saudan V. Ursache Zukunft: Die Neukonzeption des Fremdsprachenunterrichts und ihre Auswirkungen auf die Lehrerinnen- und Lehrerbildung / V. Saudan // Beiträge zur Lehrerbildung. – 2007. – 25(2). – S. 214–222. – Mode of access: file:///C:/Users/Admin/Downloads/BLZ_2007_2_214-222%20(1).pdf.

Стаття надійшла в редакцію 20.05.2018 р.

УДК 378.095

DOI 10:25128/2415-3605.18.2.18

НАТАЛІЯ БХІНДЕР

ORCID 0000-0002-3047-3015

berestetskanat@ukr.net

кандидат педагогічних наук, доцент

Національна академія Держаної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

м. Хмельницький, вул. Шевченка, 46

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРИКОРДОННИКІВ В РЕСПУБЛІЦІ ІНДІЯ

На основі аналізу наукових досліджень індійських педагогів детально описано чотири групи інноваційних технологій, які нині використовуються у процесі професійної підготовки майбутніх прикордонників в Республіці Індія, а саме: 1) організаційно-педагогічні технології (каскадне навчання, капсульне навчання, мікронавчання, перехресне навчання, горизонтальне навчання); 2) інтерактивні технології (мозаїчне навчання, інтерактивне навчання в малих групах, вправа «група досягнень», ігрові методи, вправи «think-pair-share» та «just a minute», дискусійні методи, спільна робота з відеоматеріалами, метод «навчальна секція», «дискусійна група», інтерактивна лекція); 3) симуляційні